

TURKISH POLICE ACADEMY COMPREHENSIVE DEVELOPMENTAL GUIDANCE PROGRAM DESIGNING PROCESS

(TÜRK POLİS AKADEMİSİ KAPSAMLI GELİŞİMSEL
REHBERLİK PROGRAMI TASARIM SÜRECİ)

Serap NAZLI¹

ABSTRACT

A project was initiated to change a traditional guidance model to a developmental guidance model in the Guidance and Psychological Counseling Department of the Turkish Police Academy. The study was conducted in Guidance and Psychological Counseling Department of two education institutions (Faculty of Security Sciences and Yozgat Police Vocational College) Guidance of Police Academy for 36 months. The goal of this project was to plan, design, implement, evaluate, and enhance a Comprehensive Developmental Guidance Program (CDGP) for the sake of supporting life career development of candidate chief police and police officers. The purpose of this study is to share the process of designing a Comprehensive Developmental Guidance Program (CDGP) for the Turkish Police Academy. In this article, the work completed in the five phases of CDGP's design process during the three years of the project is described.

Keywords: Turkish Police Academy, Developmental Guidance Model, Comprehensive Developmental Guidance Program.

ÖZET

Türk Polis Akademisi'nde Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) hizmetlerinin, geleneksel rehberlik modelinden gelişimsel rehberlik modeline geçişi için proje başlatılmıştır. 36 ay süren projede Polis Akademisinin iki eğitim kurumunun (Güvenlik Bilimleri Fakültesi ve Yozgat Polis Meslek Yüksekokulu) Psikolojik Danışma ve Rehberlik Büro Amirliği'nde çalışma yapılmıştır. Projenin temel hedefi gelişimsel rehberlik modeli doğrultusunda, polis amir ve memurlarının yaşam kariyeri gelişimlerini desteklemek için Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programı (KGRP) planlamak, tasarlamak, uygulamak, değerlendirmek ve güçlendirmektir. Bu çalışmanın amacı, Polis Akademisi için geliştirilen Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programının (KGRP) tasarım sürecini okuyucu ile paylaşmaktır. Bu makalede, üç yıllık proje sürecinde, KGRP'nin tasarım sürecinin beş aşamasında yapılan çalışmalar kısaca betimlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Polis Akademisi, gelişimsel rehberlik modeli, kapsamlı gelişimsel rehberlik programı

---

¹ Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, serapnazli68@gmail.com

PROGRAM TASARIM SÜRECİ

PDR Büro Amirlikleri'nin geleneksel rehberlik modelinden gelişimsel rehberlik modeline geçiş için başlatılan yeniden yapılanma projesinde, Polis Akademisi'nin vizyonu ve misyonu ile ASCA ve Gysberian K-12 Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik modeli temel alınmıştır. Norman Gysbers'in süpervizyonu ile 13.-16. sınıflar düzeyine uyarlan model, beş aşamada (planlama, tasarlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme) yapılandırılmıştır. Bu aşamalarda yapılan çalışmalar özetle şunlardır:

1.Aşama-Planlama: Bu aşamada Polis Akademisi'nin vizyon ve misyonu ile öğrencilerinin ihtiyaçları dikkate alınarak, gelişimsel rehberlik modelinin yapısı ile ilişkilendirilmiştir. KGRP'nin nihai amacı öğrencilerin yaşam kariyeri gelişimlerini desteklemektir (Gysbers ve Henderson, 2012). Bu temel amaç doğrultusunda, Polis Akademisi KGRP'nin yapısı ve aktiviteleri ile polis amir ve memur adaylarının öğrenci, amir-memur, anne-baba, karı-koca, arkadaş gibi çeşitli yaşam rollerine; işe başlama, kariyer yönelimleri, evlenme, çocuk sahibi olma, boşanma ve emeklilik gibi çeşitli yaşam olaylarına; ev, okul, polis merkezi ve sosyal yaşam gibi yaşam mekanlarına hazırlanmaları hedeflenmiştir.

Öğrencilerin ihtiyaçlarını belirlemek için literatür taranmış, akademi yetkilileri ve PDR Büro Amirliği personeli ile görüşülmüş, akademi farklı sınıf seviyelerindeki 344 öğrenciye ihtiyaç analizi anketi uygulanmıştır. İhtiyaç analizi verilerine göre öğrenciler PDR Büro Amirliği'nin kendileri ile daha fazla ilgilenmelerini ve çeşitli yaşam becerileri (%92 kariyer uyumu, %81 etkili öğrenme, %78 kariyer yönetimi, %76 etkili iletişim, %76 karar verme ve problem çözme, %67 insan ilişkileri, %63 aile ve evlilik yaşamı, %62 kendini tanıma ve %57 eş seçimi) kazandırmalarını talep etmişlerdir. Bu aşamada genel olarak şunlar yapılmıştır:

- Polis Akademisi'nin vizyon ve misyonunun incelenmesi
- Gelişimsel rehberlik modelinin felsefesi, ilkeleri, amacı ve müdahaleleri ile Polis Akademisi'nin vizyon ve misyonunun ilişkilendirilmesi
- Polis Akademisi öğrencilerinin ihtiyaçlarının belirlenmesi
- Polis Akademisi yetkililerine brifing verilmesi

2. Aşama-Tasarlama: Birinci aşamadan elde edilen verilere dayanarak, KGRP'nin genel taslağı hazırlanmıştır. Bu aşamada ihtiyaç analizi verileri dikkate alınarak KGRP'nin üç ögesi (içerik, örgütsel yapı ve kaynaklar) belirlenmiş; altı ana müdahale programı (okul kapsamlı etkinlikler, psikoeğitim, sınıf rehberliği, konsültasyon, koordinasyon ve akran yardımcılığı) hazırlanmış ve pilot uygulamalar ile programlar test edilmiştir. Programın açıklaması ve ilkeleri (Bkn. Kutu-1) belirlenerek; akademi personeli ile paylaşılmış, görüş ve önerileri alınmıştır. Akademi PDR Hizmetleri Yürütme Komisyonu oluşturulmuş; programları uygulayacak olan akademi rehberlik personeli eğitilerek yetkinlik düzeyleri artırılmıştır. PDR Büro Amirliği'nin kullanacağı materyal (ön-son testler, değerlendirme anketleri, kullanılacak kayıt formları vb.) hazırlanmış ve yapılacak

çalışmalar hakkında kurumdaki ilgili kişileri bilgilendirmek için web sayfası, duyuru panoları vb. düzenlenmiştir. Bu aşamada genel olarak şunlar yapılmıştır:

- KGRP'nin üç ana ögesinin belirlenmesi
- Psiko eğitim programlarının hazırlanması
- Sınıf rehberliği programının hazırlanması
- Akran yardımcılığı programlarının hazırlanması
- Koordinasyon ekibinin belirlenmesi ve çalışma takviminin hazırlanması
- Kullanılacak ölçeklerin çoğaltılması ve değerlendirme anketlerinin hazırlanması
- Akran yardımcıların belirlenmesi
- KGRP hakkında Akademi amirlerine brifing verilmesi
- Uygulama ve değerlendirme planının hazırlanması

Kutu-1: Polis Akademisi KGRP'nin Nihai Amacı, Açıklaması ve İlkeleri

Polis Akademisi Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programı

Açıklama

Polis Akademisi yürütülmekte olan Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programı (KGRP), öğrencilerimizin ihtiyaçlarına ve gelişim özelliklerine göre tasarlanmıştır. KGRP, öğrencilerimize kişisel – sosyal, eğitsel ve kariyer gelişim alanlarında çeşitli yaşam becerileri kazandırmayı amaçlar. KGRP dört program ögesi ile hizmet verecek şekilde tasarlanmıştır. Bunlar: Rehberlik müfredatı, bireysel planlama, müdahale servisleri ve sistem desteği. Gelişimsel ve önleyici özelliği olan KGRP'mız, psikolojik danışmanlarımız ve akademide rehberlikle ilgili diğer personel tarafından geniş katılımı yürütülür.

KGRP'mızın nihai amacı öğrencilerimizin yaşam kariyeri gelişimlerini desteklemektir. KGRP ile bütün öğrencilerimizin yaşamlarındaki çeşitli rollerine, yaşam olaylarına ve yaşam alanlarına hazırlanması hedeflenmektedir. Diğer bir ifade ile KGRP'mızın genel amacı insana, topluma ve Dünya'ya duyarlı, 21.yy Bilgi Çağı'nda mesleğinin yeni paradigmasını kavramış, hümanist ve varoluşsal yaşam felsefesini benimsemiş; kendi potansiyellerini tanıyan, özsaygısı gelişmiş, sosyal becerileri güçlü, psikolojik iyilik halini güçlendirme yollarını bilen emniyet amirlerinin yetiştirilmesine destek olmaktır.

KGRP ile Polis Akademisi öğrencileri;

- Kendilerini daha iyi tanıyacak,
- Öz güvenleri artacak,
- Arkadaşları, amirleri ve toplumla etkili iletişim kurabilecek,
- Karar verme-problem çözme becerileri gelişecek,
- Kendilerine yaşam felsefesi oluşturabilecek,
- Stresle baş etme yollarını öğrenecek,
- Yaşam kariyeri yönetim becerileri gelişecek,
- Akademik başarılarını artırma yollarını kazanacak,

- Kendisine, ailesine, mesleğine, ülkesine ve Dünya'ya karşı sorumluluklarının bilincinde olacak şekilde yetiştirilirler.

Gerekçe

21. yüzyıl Bilgi Toplumu, toplumsal yapımızı ve tüm kurumları etkilemektedir. Bilgi toplumunda önemli olan 'bilgi' olup, en önemli kaynak 'insan'dır. Bu çağda bilgiyi farklı, yaratıcı tarzda sunabilen, hızlı bir şekilde kendisini yenileyebilen, bilişim teknolojilerine ayak uydurabilen bireylere talebi artırmıştır. Bilgi toplumunda K-16 düzeyde eğitim kurumları, öğrencilere iki alanda beceri kazandırmaya çalışmaktadır. Bunlar öğretim programları ile "akademik beceriler" ve gelişimsel odaklı Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) hizmetleri ile "yaşam becerileri"dir. Gelişimsel anlayışa sahip PDR hizmetleri öğrencilere kendini tanıma ve kabul etme, etkili iletişim becerileri, karar verme-problem çözme becerileri, yaşam felsefesi geliştirme, kariyer yönetim becerileri, öz-düzenleme ve öz-yeterlik becerileri, stresle baş etme ve öfke kontrolü, sorumluluk bilinci vb. kazandırmaya odaklanmıştır. Bilgi Çağında öğrencilerin bir bütün olarak akademik, kişisel-sosyal ve kariyer gelişimleri yalnızca öğretim etkinlikleri ile gerçekleştirilemez. Bunu, öğretim programları ve KGRP'nin birlikte uygulandığı bir eğitim programı ile başarabiliriz.

İlkeler

- KGRP'mız tüm öğrencilerimize hizmet sunar.
- KGRP'mız öğrencilerimizin gelişim dönemlerine ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmiştir.
- KGRP'mız öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun yeterliklere ve ölçülebilir kazanımlara göre tasarlanmıştır.
- KGRP'mız öğrencilere kişisel-sosyal gelişim, eğitsel gelişim, kariyer gelişimi alanlarında yeterlikler kazandırmayı amaçlar.
- KGRP'mız gelişimsel olduğu kadar önleyici ve tedavi edici hizmet sunar.
- KGRP'mız Polis Akademisi'nin yapısı ve misyonu dikkate alınarak tasarlanmıştır.
- KGRP'mızın yürütülmesinde asıl sorumluluk bu alanda eğitim almış psikolojik danışmanlara aittir.
- KGRP'mızın yürütülmesinde Polis Akademisi PDR personeli destekler ve yardımcı olur.
- KGRP'mız sistematik olarak planlama, tasarlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme aşamaları ile sürekli güçlendirilir.
- KGRP'mız akademimizin eğitim misyonunun bütünleyici bir parçasıdır.
- KGRP'mız üç ana ögesi ile (içerik, örgütsel yapı ve kaynaklar) bağımsız bir programdır.

3.Aşama-Uygulama: Bu aşamada, altı ana müdahale (okul kapsamlı etkinlikler, psikoeğitim programları, sınıf rehberliği, akran yardımcılığı, konsültasyon ve koordinasyon) uygulanmıştır. Haftada bir saat sınıf rehberliği programı, gönüllü 15

öğrenciye psikoeğitim programları uygulanmıştır. Yaşam sohbetleri adı altında konferanslar düzenlenmiş ve uzman konuşmacılar akademiye davet edilmiştir. Üç yıl sürecinde etkili liderlik, kendini gerçekleştirme, etkili iletişim, empati, aile ve evlilik, stres yönetimi, kişiler arası ilişkiler, kişilerarası ilişkilerde problem çözme konularında sekiz yaşam sohbetleri konferansı gerçekleştirilmiştir. İlk yıl gönüllü öğrenciler, sonraki yıl sınıf başkanları akran yardımcılarını olarak belirlenmiş, eğitim verilmiş ve çalışmaları süpervize edilmiştir. Bu aşamada hazırlanan programların düzenli yürütülmesi, eksiklik ve aksaklıkların tespit edilip önlem alınması için uygulama planı hazırlanmıştır. Akademi PDR Hizmetleri Yürütme Komisyonu üyeleri koordinasyon görevini yürüterek, program yönetiminde rol almışlardır. Bu aşamada genel olarak şunlar yapılmıştır:

- Psikoeğitim programlarının uygulanması
- Sınıf rehberliği programının uygulanması
- Okul kapsamlı etkinlikler kapsamında yaşam sohbetleri konferanslarının düzenlenmesi
- Akran yardımcılarının eğitimi ve uygulamaların koordine edilmesi
- KGRP'nin koordine edilmesi

Üç yıllık proje sürecinde KGRP müdahalelerinden Güvenlik Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören 450 öğrenci sınıf rehberliği programına; 124 öğrenci psikoeğitim programlarına; 118 öğrenci akran yardımcılığı programına ve yaşam sohbeti konferanslarına tüm öğrenciler katılmışlardır. Yozgat Polis Meslek Yüksek Okulunda 500 öğrenci sınıf rehberliği programına; 30 öğrenci psikoeğitim programına; 27 öğrenci akran yardımcılığı programına ve yaşam sohbeti konferanslarına tüm öğrenciler katılmışlardır.

4.Aşama-Değerlendirme: Bu aşamada KGRP aktiviteleri ve hizmetleri değerlendirilmiştir. Elde edilen verilerin analizi yapılarak, revize edilmesi gereken programlar belirlenmiştir. Bu aşamada genel olarak şunlar yapılmıştır:

- Ön-son testlerin uygulanması
- Yıl sonu değerlendirme anketlerinin uygulanması
- PDR Büro Amirliğinin yılsonu raporunun hazırlanması

Bu çalışmada (makalede) değerlendirme verilerinin tamamı okuyucu ile paylaşılmamış; yalnızca öğrencilere uygulanan yıl sonu değerlendirme anketleri ve KGRP'yi uygulayan psikolojik danışmanların ve psikologların görüşleri aktarılmıştır. Yılsonu değerlendirme anketlerinden elde edilen nicel verilerin frekans ve yüzdelikleri; personelle yapılan görüşmede elde edilen nitel verilerin betimsel içerik analizleri yapılmıştır.

2012-13 eğitim öğretim yılı sonunda, Güvenlik Bilimleri Fakültesi'nde gönüllü 265 öğrenciye anket uygulanmıştır. 265 öğrenciden elde edilen verilere göre, öğrencilerin %92.7'si proje çalışmalarını şimdi ve gelecek yaşamları için yararlı olarak algıladıkları; %81'i gelişimsel odaklı PDR Büro Amirliği'nin okulun atmosferine olumlu katkı sağladığını düşündükleri; %90.2'si psikoeğitim programlarını şimdi ve gelecek yaşamları

için yararlı olarak algıladıkları belirlenmiştir. Benzer şekilde öğrencilerin %85,7'si yaşam sohbetlerini, %67,7'si sınıf rehberliği programını ve %65,7'si akran yardımcılığını yararlı olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir.

2013-14 öğretim yılı sonunda Yozgat PMYO'da tasarlanan KGRP'nin orta vadeli değerlendirmesi için 212 gönüllü öğrenciye yılsonu değerlendirme anketi uygulanmıştır. Öğrencilerin %86.3'ü sınıf rehberliği programını, %83.9'u psikoeğitim programlarını, %83'ü yaşam sohbeti konferanslarını, %68'i sınıf başkanlarına verilen akran yardımcılığı programını yararlı bulduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilere gelecek öğretim yılında hangi programlara devam edilep edilmemesini istedikleri sorulmuş; öğrencilerin %100'ü sınıf rehberliği programını, %73.1'i psikoeğitim programlarını, %73.1'i akran yardımcılığı programlarını, %64.2'si yaşam sohbeti konferanslarını devam edilmesini istedikleri belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin %81.6'sı KGRP'nin kendilerine şimdi ve gelecek yaşamlarına katkı sağlayacağını; öğrencilerin %75'i proje çalışmaları ile PDR Büro Amirliği'nin çalışmalarının okulun atmosferine katkı sağladığını düşündükleri belirlenmiştir. Elde edilen değerlendirme verileri, gelişimsel rehberlik modeli temelli PDR Büro Amirliğinin faaliyetlerinin benimsendiğini ve KGRP'nin öğrencilerin şimdi ve gelecek yaşamlarına katkı sağladığını göstermektedir.

PDR Büro Amirliği personeli ile yapılan görüşme verileri üç tema altında (proje öncesi ve sonrası faaliyetler, öğrenci ve personel ile etkileşim, geleneksel ve gelişimsel modeli kıyaslama) toplanılmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Birinci temadaki (proje öncesi ve sonrası faaliyetler) nitel veriler incelendiğinde; gelişimsel odaklı PDR Büro Amirliği'nin çalışmalarında müdahale sayısının artmasının yoğunluğa neden olduğu, daha fazla öğrenci ile etkileşim kurdukları, odalarında oturup problemleri öğrenci beklemek yerine önleyici-geliştirici programlar ile hizmet sunmak için odalarından çıktıkları ve daha görünür hale geldiği anlaşılmaktadır. Gelişimsel rehberlik modeli ile birlikte kriz yaklaşımı yerine önleyici yaklaşıma geçildiği; KGRP için daha çok araştırma yaptıkları ve kendilerini mesleki anlamda geliştirmek durumunda kaldıkları belirlenmiştir.

İkinci temadaki (öğrenci ve diğer personelle etkileşim) nitel veriler incelendiğinde; PDR personelinin öğrenciler ile etkileşimlerinin arttığı, onlardan olumlu geribildirimler aldıkları ve önyargıların azalmaya başladığı anlaşılmaktadır. Psikolojik danışmanlar ve psikologlar, haftalık çalışma saatlerinin çoğunu programları (sınıf rehberliği, psikoeğitim, akran eğitimi vb.) uygulama ve revize etme ile geçirdiklerini belirtmişlerdir. Önleyici-gelişimsel müdahalelere daha fazla zaman ayırmalarından dolayı sadece öğrenciler ile değil fakülte personeline de olumlu izlenim verdiği ve özellikle yöneticilerden daha fazla destek almaya başladıkları tespit edilmiştir.

Üçüncü temadaki (geleneksel ve gelişimsel modeli kıyaslama) nitel veriler incelendiğinde; gelişimsel rehberlik modeli ile PDR Büro Amirliğinin uzman odaklı değil ekip odaklı çalışıldığı, daha fazla öğrenciye görünür müdahaleler ile önleyici tarzda çalışıldığı; daha şeffaf ve kanıt temelli çalışıldığı; program müdahalelerini geliştirmek için araştırma ve geliştirme faaliyetlerine daha fazla zaman ayrıldığı ve bunun PDR hizmetlerinin imajına olumlu yönde yansıdığı belirlenmiştir.

5. Aşama-Geliştirme: Değerlendirme aşamasında elde edilen verilere dayanarak, altı ana program gözden geçirilmiştir. Bu aşamada genel olarak şunlar yapılmıştır:

- Değerlendirme verilerinin incelenmesi
- Tüm programların revizyonu

TARTIŞMA ve SONUÇ

Yapılan literatür taramasında, yükseköğretim düzeyinde KGRP uygulaması ve etkililiğini değerlendiren araştırmaların olmadığı; ancak ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde programın etkililiği ile ilgili pek çok araştırmanın olduğu belirlenmiştir. Örneğin Lapan, Gysbers ve Sun (1997), Missouri'de 236 lisede KGRP'nin öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı, gelecek yaşama daha iyi hazırlandıklarını ve okulun atmosferinin olumlu olarak etkilendiğini belirlemişlerdir. Yine Missouri'de 184 orta okulda KGRP'nin öğrencilerin akademik başarısını artırdığı, okula olumlu tutum geliştirdikleri, kendilerini güvende hissettikleri ve öğretmenleri ile pozitif ilişki kurmalarını desteklediği belirlenmiştir (Lapan, Gysbers ve Petroski, 2001). Benzer bir çalışma Missouri'de, KGRP'nin öğrencilerin akademik başarısını artırdığı, okula katılım oranı artışı ve istenmeyen davranışların azaldığı belirlenmiştir (Lapan, Gysbers ve Kayson, 2007). Utah'ta yapılan çalışmada, KGRP'nin uygulandığı 1997 ile 2007 yılları arasında öğrencilerin akademik başarılarının arttığı belirlenmiştir (Nelson, Fox, Haslan, ve Gardner, 2007).

Türkiye'de KGRP uygulamalarının etkililiğini değerlendiren araştırmalar sınırlıdır. 2000-2002 yılları arasında Balıkesir ilinde dört ilköğretim okulunda yapılan ilk pilot gelişimsel rehberlik uygulamasında, KGRP'nin öğrencilerin gelişimine yararlı olarak değerlendirildiği belirlenmiştir (Nazlı, 2002, 2003, 2006). İzmir'in Bayraklı ilçesinde bir ilkokul ve ortaokulda başlatılan gelişimsel rehberlik modelinin uygulamalarının değerlendirme verileri, ASCA Ulusal Modelin ülkemiz için uygulanabilir bir model olduğunu göstermektedir (Özyürek, Sanal, Çelikkıran, Dincel ve Gölcük, 2013).

Şu ana kadar elde edilen değerlendirme verileri, KGRP uygulamalarının Polis Akademisi'nin atmosferine olumlu katkı yaptığını göstermektedir. Ayrıca KGRP uygulamaları öğrencilerin yaşam kariyeri gelişimlerinin şimdi ve gelecekteki yaşam rollerine, olaylarına ve mekanlarına hazırladığı belirlenmiştir. Kısaca, bu projede Türk Polis Akademisi Rehberlik ve Psikolojik Danışma Büro Amirliği'nin hizmeti, geleneksel rehberlik modelinden, ASCA ve Gysberian K-12 Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik modeline göre yeniden yapılandırılmıştır. Üç yıllık tasarım süreci sonunda, elde edilen çıktılar bu makalede özetle paylaşılmıştır. Ancak, proje sonuçlarının uzun vadeli değerlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Polis Akademisi gibi diğer yüksek eğitim kurumlarında, KGRP aktiviteleri ile öğrencilerin gelişimleri desteklenilmesi yararlı olacaktır.

KAYNAKLAR

- Baker, D.B. (2002). Child saving and the emergence of vocational psychology. *Journal of Vocational Behavior*, 60, 374-381.
- Doğan, S. (2001). Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri nasıl yapılandırılabilir? 6. *Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Kitapçığı*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Erkan, S. (1995). Kapsamlı rehberlik programları. *Milli Eğitim Dergisi*. 128, 39-44.
- Erkan, S. (2001). *Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının hazırlanması*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Esbroeck, R.V. (2008). Career guidance in a global world. In J. A. Athanasau & R.V. Esbroeck (Ed), *International Handbook of Career Guidance*. Springer Science Business Media B.V.
- Gysbers, N.C. (1997a). A model comprehensive guidance program. Editör N. C. Gysbers & P. Henderson, *Comprehensive Guidance Programs That Work II*. (pp.1-24). Greensboro, NC: ERIC/CASS publications.
- Gysbers, N.C. (1997b). Developing and implementing comprehensive school guidance programs: Some key points to remember. In N. C. Gysbers & P. Henderson (Ed), *Comprehensive Guidance Programs That Work II* (pp.293-297). Greensboro, NC: ERIC/ CASS Publication.
- Gysbers, N.C. (2001). School guidance and counseling in the 21st century: Remember the past into the future. *Professional School Counseling*, 5, 96-105.
- Gysbers, N. C., Lapan, R. T., & Jones, B. A. (2000). School board policies for guidance and counseling: A call to action. *Professional School Counseling*, 3, 5, 349-355.
- Gysbers, N. C., & Henderson, P. (2012). *Developing and managing your school guidance program*, 4th ed. Alexandria, VA: ACA.
- Korkut, F. (2004). *Okul temelli önleyici rehberlik*. Ankara: Anı Yayınevi.
- Külahoğlu, Ş. (2001). *Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının geliştirilmesi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Lapan, R. T., Gysbers, N. C. & Sun, Y. (1997). The impact of more fully implemented guidance programs on the school experiences of high school students: A statewide evaluation study. *Journal of Counseling & Development*, 75, 292-302.
- Lapan, R. T., Gysbers, N. C. & Patroski, G. (2001). Helping 7th graders be safe and academically successful: A Statewide study of the impact of comprehensive guidance programs. *Journal of Counseling & Development*, 79, 320-330.
- Lapan, R. T., Gysbers, N. C. & Kayson, M. (2007). *Missouri school counselors benefit all students: How implementing comprehensive guidance programs improves academic achievement for all Missouri students*. Jefferson City, MO: Missouri Department of Elementary and Secondary Education.
- Miles, B.M. & Huberman, A.M. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. Second Edition, London, U.K.: Sage Publications.
- Myrick, R.D. (2003). *Developmental guidance and counseling: A practical approach* (4th ed.). Minneapolis: Educational Media Corporation.

- Nazlı, S. (2002). *İlköğretimde gelişimsel rehberlik modeli*. Ankara: MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi (EARGED) Yayınları.
- Nazlı, S. (2003). Öğretmenlerin Kapsamlı/Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programlarını Algılamaları ve Değerlendirmeleri. *BAÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 6,10, 131-146.
- Nazlı, S. (2006). Comprehensive guidance and counselling programme practices in Turkey. *Mediterranean Journal of Educational Studies*, 11, 1, 83-101.
- Nazlı, S. (2014). *Kapsamlı gelişimsel rehberlik programları*. 4. Baskı, Ankara: Anı yayınevi.
- Nelson, D. E., Fox, D. G., Haslan, M., & Gardner, J. (2007). *An evaluation of Utah's comprehensive counseling and guidance program*. Salt Lake City, UT: The Institute for Behavioral Research in Creativity.
- Özyürek, R., Sanal, S.D., Çelikkıran, İ., Dincel, A. ve Gölcük, N. (2013). *İzmir İli Bayraklı İlçesi Okullarda Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı Uygulamaları*.Elde edilme tarihi: 20 Şubat 2014. <http://bayrakliram.meb.k12.tr/>
- Saviskas, M. L. (2008). Helping people choose jobs: A history of the guidance profession. *International Handbook of Career Guidance*. Ed. J. A. Athanasau & R. V. Esbroeck. Springer Science Business Media B.V.
- Saviskas, M. L. (2008). Helping people choose jobs: A history of the guidance profession. In J. A. Athanasau & R. V. Esbroeck (Ed). Springer Science Business Media B.V.
- Sink, C., & MacDonald, G. (1998). The status of comprehensive guidance and counseling in the United States. *Professional School Counseling*. 2, 2, 88-94.
- Wittmer, J. (1993). Developmental school counseling: History, reconceptualization, and implementation strategies. In Joe Wittmer (Ed), *Managing your school counseling programs: K-12 developmental strategies* (pp.2-11). Minneapolis, MN: Educational Media.
- Yeşilyaprak, B. (2012). *Eğitimde rehberlik hizmetleri gelişimsel yaklaşım*. 20. Baskı, Ankara: Nobel Yay.
- Yeşilyaprak, B. (2013). *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı*. 4. Baskı, Ankara: Pegem Yay.